

Sygn. akt II CSK 256/14

POSTANOWIENIE

Dnia 29 października 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z wniosku H .M. R.
przy uczestnictwie W. Spółki Akcyjnej
z siedzibą w W.
o wykreślenie hipoteki kaucyjnej,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 29 października 2014 r.,
na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawczyni
od postanowienia Sądu Okręgowego w P.
z dnia 18 października 2013 r., sygn. akt II Ca (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wnioskodawczyni H. M. R. wniosła o wykreślenie hipoteki umownej kaucyjnej w kwocie 4.000.000 zł, ustanowionej na zabezpieczenie spłaty kredytu z umowy nr (...) z dnia 19 grudnia 1997 r. z działu IV księgi wieczystej (...) na podstawie zaświadczenia K. S.A. z dnia 27 listopada 1998 r. nr (...) znajdującego się w aktach księgi wieczystej (...) na karcie 217.

Postanowieniem z dnia 18 października 2013 r. Sąd Okręgowy w P. oddalił apelację wnioskodawczyni od postanowienia Sądu Rejonowego w P. z dnia 29 lipca 2013 r. oddalającego wniosek.

Sądy obu instancji uznały, że zaświadczenie banku, na które powołuje się wnioskodawczyni stanowi podstawę do wykreślenia jedynie hipotek w kwotach 900.000 zł, 240.000 zł, i 280.000 zł wpisanych do ksiąg wieczystych o numerach [...] i [...], nie odnosi się natomiast do hipoteki w wysokości 4.000.000 zł objętej niniejszym wnioskiem. W ocenie obu sądów, przeszkodę do wykreślenia hipoteki stanowiła rozbieżność istniejąca pomiędzy treścią żądania zawartego we wniosku a treścią powołanego przez wnioskodawczynię dokumentu.

W skardze kasacyjnej wnioskodawczyni zarzuciła naruszenie art. 100 u.k.w.h., art. 94 u.k.w.h., art. 3 u.k.w.h., art. 626⁸ § 2 k.p.c. i art. 385 k.p.c. w zw. z art. 386 § 1 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ukształtowana została w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni oraz usunięcie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń nie satysfakcjonujących stron. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny sprawy przedstawionej mu ze skargą kasacyjną. Zakres przeprowadzanego badania jest

ograniczony do kontroli, czy w sprawie ujawniły się przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. okoliczności przemawiające za przyjęciem skargi do rozpoznania.

We wniosku skarżąca wskazała, że w niniejszej sprawie występują wszystkie przesłanki „przedsądu”, tj.:

- art. 398⁹ pkt 1 k.p.c., albowiem w sprawie występują istotne zagadnienia prawne polegające na ustaleniu kryteriów uznania dokumentów bankowych wchodzących w zakres kognicji sądów wieczystoksięgowych przy ich formalnej oraz merytorycznej weryfikacji oraz tego, czy ich zbadanie wyklucza ich umieszczenie w dokumentach innej księgi wieczystej,
- art. 398⁹ pkt 2 k.p.c., ponieważ istnieje rozbieżność w orzecznictwie sądów w zakresie stosowania przepisów w postępowaniu wieczystoksięgowym,
- art. 398⁹ pkt 3 k.p.c., albowiem zachodzi nieważność postępowania spowodowana tym, że sądy pierwszej i drugiej instancji nie orzekały co do istoty sprawy, wobec czego wnioskodawczyni była pozbawiona możliwości obrony swoich praw,
- art. 398⁹ pkt 4 k.p.c., albowiem w postępowaniu wieczystoksięgowym wystąpiła kwalifikowana postać naruszenia prawa, zauważalna *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej i przesądza to o wadliwości zaskarżonego orzeczenia w stopniu nakazującym uwzględnienie skargi.

W pierwszej kolejności należy odnieść się do zarzutu nieważności postępowania. Skarżąca wskazuje, że sąd drugiej instancji nie orzekł co do istoty sprawy i utożsamia tę okoliczność z przyczyną nieważności zawartą w art. 379 pkt 5 k.p.c. Nierozpoznanie istoty sprawy – o ile występuje w sprawie - nie oznacza, że strona została pozbawiona możliwości obrony swoich interesów. Stanowi natomiast wadę procesową i materialnoprawną wydanego orzeczenia. Lektura uzasadnienia Sądu drugiej instancji nie daje jednak podstaw do stwierdzenia, ani że doszło do nierozpoznania sprawy ani też, że wnioskodawczyni nie mogła podjąć obrony. przeczą temu jej czynności i aktywność w toku postępowania.

Odnosząc się do kolejnych twierdzeń skarżącej, należy przypomnieć, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w związku z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego wymaga przedstawienia problemu o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygniętego w dotychczasowym orzecznictwie i wymagającego pogłębionej wykładni (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 2 października 2001 r., I PKN 129/01, OSNP 2003, nr 18, poz. 436). W postanowieniu z 23 marca 2012 r., II PK 284/11 (Lex nr 1214575), Sąd Najwyższy wyjaśnił, że zagadnieniem prawnym jest zagadnienie, które wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego względnie uregulowaniem prawnym, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia konkretnej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie na zagadnienie prawne uzasadniające wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez jego sformułowanie jako problemu prawnego wymagającego rozstrzygnięcia, określenie przepisów prawa, w związku z którymi powstało i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do rozważenia, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem prawnym oraz czy jest to zagadnienie istotne.

Odwołanie się do przesłanki istnienia potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, chociaż budzi poważne wątpliwości (ze wskazaniem, na czym te poważne wątpliwości polegają), nie doczekał się wykładni, względnie, że jego niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które należy przytoczyć.

Nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa ani nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy w pewnej kwestii wyraził swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu. Trzeba przy tym uwzględnić, że skarga kasacyjna wnoszona jest w konkretnej sprawie, a ustalony przez sądy *meriti* stan faktyczny, którym Sąd Najwyższy przy jej rozpoznaniu byłby związany (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.), musi pozostawać w związku z przedstawionym przez

skarżącego zagadnieniem prawnym, czy wątpliwościami prawnymi i pozwalać na ich rozstrzygnięcie.

Odnosząc się do zawartych we wniosku twierdzeń, należy zauważyć, że wbrew stanowisku wnioskodawczyni, kwestią sporną w niniejszej sprawie nie było „ustalenie kryteriów uznania dokumentów bankowych wchodzących w zakres kognicji sądów wieczystoksięgowych przy ich formalnej i materialnej weryfikacji”, na które odpowiedź zawarta jest w art. 95 prawa bankowego. Sąd wieczystoksięgowy nie kwestionował możliwości badania takich dokumentów. W ocenie sądu istotne było natomiast pytanie, czy przedłożony dokument stanowi dostateczną podstawę do uwzględnienia wniosku. W ocenie sądów obu instancji odpowiedź na tak postawione pytanie była przecząca. Kognicja sądu wieczystoksięgowego nie pozwala domniemywać zgody wierzyciela hipotecznego na wykreślenie hipoteki. Z ustaleń faktycznych poczynionych w sprawie, których prawidłowości skarżąca nie kwestionuje w ramach drugiej podstawy kasacyjnej (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.), wynika, że K. SA wyraził zgodę na wykreślenie hipotek w kwocie 900 000 zł, 240 000 zł i 280 000 zł w księgach wieczystych nr [...] i [...] „z uwagi na całkowitą spłatę zobowiązań wynikających z Umowy Kredytowej nr (...) z dnia 19 grudnia 1997 r.”. Dokument ten nie mógł jednak stanowić podstawy wykreślenia hipoteki kaucyjnej w kwocie 4 000 000 zł w księdze wieczystej nr (...), ponieważ nie obejmuje on swoją treścią zezwolenia na wykreślenie hipoteki do tej kwoty.

Odnosząc się do przesłanki oczywistej zasadności skargi, należy wskazać, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowany jest pogląd, że uzasadnienie przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga powołania się na kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego i przeprowadzania wyводу zmierzającego do wykazania tych wadliwości. Oczywistość naruszenia ma miejsce wówczas, gdy jest ono widoczne *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby badania szczegółów czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia. O przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje przy tym samo oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego przez sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście

nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (por. orzecznictwo przytoczone w motywach postanowienia Sądu Najwyższego z 6 listopada 2012 r., III SK 16/12, Lex nr 1232793). Mimo bowiem nawet oczywistego naruszenia prawa, orzeczenie może być prawidłowe (postanowienie SN z dnia 7 grudnia 2011 r., V CSK 113/11, nie publ.). Skarżąca nie wykazała, że Sąd drugiej instancji dopuścił się oczywistego naruszenia prawa w powyższym rozumieniu oraz że zaskarżone postanowienie jest oczywiście wadliwe.

Na marginesie wypada zauważyć, że przedstawienie we wniosku problemu prawnego bazującego na przepisach wskazanych w podstawie skargi kasacyjnej jest niewystarczające. Spełnienie wymagania z art. 398⁴ § 2 k.p.c. powinno przybrać formę wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wskaże, jakie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania. Poprzestanie na uzasadnieniu podstaw kasacyjnych jest niewystarczające, bo chociaż uzasadnienie przyczyn kasacyjnych (art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c.) i podstaw kasacyjnych (art. 398³ § 1 pkt 1-2 k.p.c.) może być podobne, to Sąd Najwyższy bada je na różnych etapach postępowania kasacyjnego (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 marca 2009 r., II UK 363/08, nie publ.; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2012 r., I UK 388/11, nie publ.).

Z przytoczonych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do merytorycznego rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).